

[1915 nyara]

*A nagyszombati Albina takarékpénztár igazgatójához címzett, Serbán Miklós o. gy. képviselőtől
Brassóban elkobzott romániai levél¹*

Ref. Zsinati Levéltár, Tisza-iratok 12:29/36
(Gépelv másolat)

Szeretett János!

Amint megírtam és közöltem Veled Comsia és Serbán urak útján, leveled vétele után nyomban sürgönyöztem Oroszországba sógorod utáni hírekért, mostanáig azonban semmi választ nem kaptam. A dolog nem csodálatos, mert a petrográdi fogoly bizottságnak, amelyhez a helybeli Vörös-Kereszt útján fordultam, hogy a kívánt információkat szerezze meg Cowsból, ezer ilyen ügye van.

Lehetséges, hogy egyik napról a másikra megkapjuk a választ, de viszont lehetséges, hogy két-három hétig kell várjunk rá. Bármiként legyen, amint hírt kapok, nyomban megsürgönyözöm.

Én a nyáron Bukarestben leszek. Viktoria a gyermekekkel az országba² (Romániába) ment, honnan július 20-a felé 3 hónapra a kisleánykéért Tekiagniolba³ megy. Eljöhetsz tehát bármikor Predeálra, csak idején értesíts, hogy ne utazzam el másfelé. Találkozhatnánk Calimaneșten is, ha inkább kezded ügyében van, ezen esetben azonban szeretnék 2–3 napot, esetleg tízet is tölteni, mely esetben gondoskodjatok szállásról részemre is.

Ma beszéltem Verzeával a fordítás és a Szolidaritás kérdésben. Megállapodtunk, hogy a fordítás publikáltassék a „Democrațieben” és ha akard, a megjelenő két broszúrában, a másik ügyben pedig állapodj meg közvetlenül Mihályival, kinek Verzea ugyanazon módon ajánlotta, mielőtt én beszéltem volna vele. A dolog szervezésére még van idő. Mert, egyelőre az eladott gabonát fogjuk exportáltatni, melyek hónapok óta várnak a szállításra. Csak azután jön sor az új rendelkezésekre, úgyhogy addig van elég idő, hogy minden úgy rendeztessék, amint legjobban gondolod. Hogy Mihályi Désre fog-e hívni, vagy Szebenbe jönne, nem tudom, mert el lévén foglalva, nem tudtam megvárni az ő mai találkáját Verzeával. A mai helyzet szerint a béke legkésőbb őszig nem következhetik be, — hacsak azon idő alatt nem fog közbenjárni valami olyan dolog, mely a szituációt radikálisan megváltoztatja. Reánk nézve, amint jelenleg állanak a dolgok, inkább előtérbe jön egy bessarábiai intervenció⁴ lehetőség, azon esetben pedig, ha a bolgárok a központi hatalmak mellé állanak, a dolog el lesz határozva Romániára nézve is.

Nekem azonban személyesen aggodalmam van, hogy a körülmények arra fogják kényszeríteni a kormányt, hogy az erdélyieket elhagyja, amennyiben azt mondják, hogy a német császár Tisza befolyása alatt áll. Ez szerencsétlenség lenne, mert ha most, midőn Európának új alapjai lesznek megállapítva, nem fog megváltozni az erdélyi románok sorsa, akkor soha, de soha nem fog megváltozni. Ezen aggodalmamat közöltem Verzeával, ki előző estén beszélt Stereával. Az ő válasza az volt, hogy ha úgy is lesz, a mi ügyünk még sem lesz elveszve, amennyiben háború után ezen kérdés fel lesz vetve, amidőn Németországnak választani kell a nagyon megerősödött román királyság, és a magyar nemzet politikai fogalma között. — Gyenge reménység!

Közöltem ezeket Veled, mert amióta a Kaisernek tanúsított intransigens magatartásáról hallottam, nem szabadulok azon gondolattól, hogy szerencsétlenségünk újra el fog nyomni. — A te:

¹ Hátán Tisza s. k. rájegyzése: „romániai elkobzott levél — frója Lepedat bankigazgató testvére”. (É. Alexandru Lăpedatu.)

² Valószínűleg vidékre.

³ Helyesen: Techirgiol (Eforie mellett).

⁴ Oroszország elleni román hadbalépés.